

прегледни рад
примљен: 15. 11. 2021. г.
прихваћен за објављивање: 10. 12. 2021. г.
UDK 341.218(497.115)

Др Дејан МИРОВИЋ*

КОНЗЕРВАТИВНА И НОВА РЕМЕДИЈАЛНА ТЕОРИЈА СЕЦЕСИЈЕ У
МЕЂУНАРОДНОМ ЈАВНОМ ПРАВУ И ПОКУШАЈ СЕЦЕСИЈЕ
ТАКОЗВАНОГ КОСОВА

Апстракт

До проглашења независности такозваног Косова, 2008 године, у међународно-правној теорији су преовлађивали "конзервативни" ставови о сецесији и њеној дозвољености у оквирима међународног јавног права. Већина правника је сматрала да је она дозвољена само када се ради о деколонизацији или о процесу добијања независности афричких, азијских и других колонија, а које је свој врхунац имао у периоду након завршетка Другог светског рата и трајао је све до касних седамдесетих и почетка 80-тих година прошлог века. Овакви "конзервативни" ставови о сецесији или праву на спољашње самоопредељење само у оквиру деколонизације су били доминантни у међународном јавном праву све до покушаја унилателарне сецесије такозваног Косова 2008 године. Овај догађај је означио прекретницу у западној правној теорији. Западни правници, као по команди, мењају своје ставове о сецесији. Она се више не везује за колонијални контекст. У други план се стављају Повеља УН, значај СБ УН и резолуција УН. Развија се нова теорија, такозвана ремедијална сецесија која треба да оправда политичке циљеве западних држава када се ради о незаконитој, са аспекта међународног права, сецесији такозваног Косова. У том контексту "конзервативна" теорија сецесије која се везивала за антиколонијални контекст се замењује ремедијалном теоријом сецесије. Представник конзервативне теорије сецесије је Malcom N. Shaw, ремедијалне теорије Glen Anderson. Њихови ставови се анализирају у овом раду. Anderson је покушао нетачно да прикаже сецесију такозваног Косова

---

* Ванредни професор, Правни факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, dejan.mirovic@pr.ac.rs

као успешно завршен процес који је био у складу са међународним јавним правом иако ова сецесионистичка творевина није чланица УН.

Кључне речи: сецесија, међународно јавно право, Shaw, Anderson, УН, Косово и Метохија

1. MALCOM N. SHAW ИЛИ „КОНЗЕРВАТИВНИ“ СТАВОВИ О СЕЦЕСИЈИ У ОКВИРУ ПРОЦЕСА ДЕКОЛОНИЗАЦИЈЕ

До проглашења независности такозваног Косова, 2008 године, у међународно-правној теорији су преовлађивали такозвани "конзервативни" ставови о сецесији и њеној дозвољености у оквирима међународног јавног права. Већина западних правника је сматрала да је она дозвољена само када се ради о деколонизацији или о процесу добијања независности афричких и азијских колонија. У том контексту, чак и западни правници попут Мајкла Игњатијефа који су оправдавали НАТО агресију на СРЈ из 1999. године, нису ишли корак даље и нису оправдали (тражили) сецесију Косова јер је било очигледно да она није била предвиђена Резолуцијом 1244 СБ УН. На пример, Игњатијеф који се залагао за бомбардовање СРЈ, признаје да Резолуција 1244 СБ УН изричито прописује да је Косово и Метохија (у даљем тексту: КиМ) део Србије. Он пише да је такозвана "интервенција" НАТО наводно, била само "привремена" мера.¹ На тај начин је канадски правник покушао да прикрије чињеницу да је такозвана "интервенција" НАТО била злочин агресије.

Са друге стране, британски академик Malcolm N. Shaw у свом уџбенику "International Law" упадљиво избегава овакве правне софистерије. Shaw заступа конзервативну теорију сецесије. Према њој, сецесија је дозвољена само у процесу деколонизације. Shaw наводи да Декларација УН 1514 о давању независности колонијалним земљама и народима из 1960. године гарантује право на самоопредељење и слободан политички избор, као и на економски, социјални и културни развој свим народима: "Resolution 1514 (XV), the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, adopted in 1960 by eighty-nine votes to none, with nine abstentions, stressed that: all peoples have the right to self-determination; by virtue of that right they freely determine their political

---

¹ М. Игњатијеф, *Људска права као политика и идолопоклонство*, Службени гласник, Београд, 2006, 57.

status and freely pursue their economic, social and cultural development".² Међутим, Shaw истиче да је Декларације УН 1514 о давању независности колонијалним земљама и народима из 1960. године донета у "колонијалном контексту". Дакле, њен циљ је сецесија колонија од метропола, а не стварање хаоса у међународним односима или нарушавање начела територијалног интегритета који гарантује Повеља УН. У том контексту, Shaw истиче да је Декларација УН 1514 о давању независности колонијалним земљама и народима из 1960. године једна врста обавезујућег тумачења Повеље УН: "The Colonial Declaration set the terms for the self-determination debate in its emphasis upon the colonial context and its opposition to secession, and has been regarded by some as constituting a binding interpretation of the Charter".

Shaw анализира и Међународни пакт о грађанским и политичким правима из 1966 године, Међународни пакт о економским и социјалним правима из 1966. године и Декларацију ГС УН 2625 о начелима међународног права о *пријатељским односима* и сарадњи међу државама из 1970 године, односно најзначајније међународне декларације и пактове УН који су донети у периоду великог замаха деколонизације, или у периоду од 1960. до 1970. година. У свим тим декларацијама и пактовима, помиње се право на самоопредељење народа. Међутим, Shaw поново истиче да се све ове формулације о самоопредељењу народа односе на колонијални контекст, односно да право на сецесију имају само колоније од својих метропола:

"UN formulations of the principle from the 1960 Colonial Declaration to the 1970 Declaration on Principles of International Law and the 1966 International Covenants on Human Rights stress that it is the right of 'all peoples'. If this is so, then all peoples would become thereby to some extent subjects of international law as the direct repositories of international rights, and if the definition of 'people' used was the normal political–sociological one, a major rearrangement of international law perceptions would have been created. In fact, that has not occurred and an international law concept of what constitutes a people for these purposes has been evolved, so that the 'self' in question must be determined within the accepted colonial territorial framework".

Дакле, према британском академику, у поменутом периоду није дошло до редефинисања основних начела међународног јавног права као што су територијални интегритет, међусобно поштовање суверености

---

² M. N. Shaw, *International Law*, Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2008, 251-256.

држава, немешања у унутрашње послове држава, једнакости држава (или начела која постоје у Повељи УН). Народи том периоду нису постали субјекти међународног јавног права уместо држава. Shaw, у свом бестселеру, право народа на самоопредељење искључиво везује за деколонизацију или за слободан избор политичког статуса од стране колонијалних народа у односу на метрополе. Да ли ће колонијални народи изабрати независност или сецесију у односу на метрополу, интеграцију са суседном државом, слободну асоцијацију са независном државом или нешто друго, зависи само од воље народа који је био у колонијалном статусу. Следећи цитат то показује: "The principle of self-determination provides that the people of the colonially defined territorial unit in question may freely determine their own political status. Such determination may result in independence, integration with a neighbouring state, free association with an independent state or any other political status freely decided upon by the people concerned".

Овакви "конзервативни" ставови о питању сецесије или права на спољашње самоопредељење само у оквиру деколонизације су били доминатни у међународном јавном праву све до покушаја унилатералне сецесије такозваног Косова 2008 године. Овај догађај је означио прекретницу у западној правној теорији. Западни правници као по команди, мењају своје ставове о сецесији. Она се више не везује за колонијални контекст. У други план се стављају Повеља УН, значај СБ УН и резолуције УН. Развија се нова теорија, такозвана ремедијална сецесија која треба да оправда политичке циљеве западних држава. У оквиру те теорије "вирус" сецесије се шири и на чланице УН које никада нису имале колоније (или средство за укидање колонија се користи за разбијање суверених држава).

У том новом контексту, 2009. године, професор Бранко Ракић пише да постоје три схватања у правној теорији када се ради о односу међународног јавног права према сецесији. Прво је конзервативно схватање како га назива Ракић, и оно "забрањује сецесију" јер право на самоопредељење "не укључује у себи и право на једнострану сецесију".³ Дакле, у суштини се ради о теорији негације дозвољености неколонијалне сецесије. Друга два схватања сецесије у правној теорији су ремедијално и агностичко. Према ремедијалном, сецесија је дозвољена као изузетак у случајевима када централне власти не дозвољавају мањинама право на унутрашње самоопредељење, односно, када се "значајно крше људска права". Агностичко или треће схватање се заснива на правилу тумачења

---

³ Б. Ракић, *Србија пред светским судом*, Правни факултет, Београд, 2009, 66.

argumentum a contrario (разлог супротности) или на тврдњи да је дозвољено све што није забрањено. У том контексту, наводно, међународно јавно право не забрањује сецесију и зато је она дозвољена. Услов је само, да нова држава има ефективну контролу над територијом коју је отцепила од матице, односно да је сецесија ”успешна”.

Као и све нове теорије, ремедијално-агностичка има имају више варијанти и подваријанти. Једна од њих је теорија ”UNC” или унилатералне неколонијалне сецесија. Она покушава да оправдава кршење Повеље УН и Резолуције 1244 СБ УН од стране Запада посебно у случају Косова, ретроактивним политичким тумачењима пре свега, Декларације ГС УН 2625 о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи међу државама 1970 године. Она се измешта из колонијалног контекста у којем је донета, у XXI век и помоћу правне софистерије, даје јој се значење које она никада није имала. У том маниру се поклоници ремедијалне (ремедијално-агностичке) сецесије и њених варијанти служе чак и правним фалсификатима. У историјско-правном смислу овакво поступање се може посматрати и у оквиру ”бентамовштине”, или теорије утилитаризма које је још пре два века осмислио британски правник Џереми Бентам. Бентамово ”право” је ”очишћено” од морала и принципа. Оно треба да служи само ради прерасподеле богатства које ће ићи у руке најбогатијим државама. Теорије нове ремедијално-агностичке сецесије су настала на оваквим идеолошким основама.

2. GLEN ANDERSON И ЊЕГОВИ СТАВОВИ КАО ОБРАЗАЦ ПОЛИТИЧКО-ЗАПАДНОГ ТУМАЧЕЊА СЕЦЕСИЈЕ

Професор Glen Anderson на Универзитету у Њукастлу у Аустралији и његови ставови могу послужити као образац новог или политичко-западног тумачења сецесије. Циљ ове нове или ремедијално-агностичке теорије сецесије је, пре свега, да се оправда унилатерално и нелегално са аспекта међународног јавног права и Повеље УН, проглашење независности такозваног Косова, 2008. године. Скоро све западне државе предвођене САД, Француском, Немачком и Уједињеним Краљевством, су подржале тај нелегални чин сецесиониста из Приштине. На тај начин су свој политички кредибилитет ставиле у службу грубог кршења Повеље УН. Ову чињеницу је требало оправдати новом теоријом сецесије. Конзервативна теорија сецесије, у којој се она дозвољавала само у процесу деколонизације или теорија чији је представник академик Shaw, се

заменеује у западној правној теорији новим ремедијално-агностичким или политичким тумачењем.

У том смислу, само годину дана након проглашења независности такозваног Косова Glen Anderson је 2009. године одбранио докторску тезу управо о сецесији под насловом ”The Legality of Unilateral Non-Colonial Secession in International Law”. Такође, Anderson је објавио бројне научне текстове у часописима као што су *Denver Journal of International Law and Policy*, *Connecticut Journal of International Law*, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, *Property Law Review*, *Brooklyn Journal of International Law*. У њима се бави питањем односа сецесије и међународног јавног права. Његов текст који ћемо анализирати у овом раду је из 2013. године. Наслов је ”Unilateral Non-Colonial Secession in International Law and Declaratory General Assembly Resolutions: Textual Content and Legal Effects”. Текст је објављен у *Denver Journal of International Law & Policy*.⁴ Он је пример ремедијално-агонистичке теорије сецесије.

3. ”UNC” ИЛИ УНИЛАТЕРАЛНА НЕКОЛИНИЈАЛНА СЕЦЕСИЈА КАО ДЕО НОВЕ ЗАПАДНЕ ТЕОРИЈЕ КОЈА ТРЕБА ДА ОПРАВДА СЕЦЕСИЈУ ТАКОЗВАНОГ КОСОВА

Професор Glen Anderson измешта питање сецесије из контекста деколонизације и покушава да га тумачи у новим политичким околностима. Он вештачки изједначава колонијалне метрополе и све остале државе, иако то противречи општепознатим чињеницама. На пример, професор међународног јавног права Родољуб Етински пише да је деколонизација процес отцепљења од територије државе метрополе који је специфичан по томе да метропола задржава свој међународноправни субјективитет, иако је њена територија често неколико пута мања од отцепљење.⁵ Односно, метрополе и колоније налазиле на различитим континентима без заједничке границе и то нису хомогене државе. Односно, колонијална Индија је била хиљадама километара удаљена од метрополе Уједињеног Краљевства и имала је неколико пута већу територију од ње. Са друге стране, Србија и КиМ чине једну територију, односно сецесија такозваног Косова и Индије се не могу упоређивати не само у правном, већ и у

---

⁴ G. Anderson, *Unilateral Non-Colonial Secession in International Law and Declaratory General Assembly Resolutions: Textual Content and Legal Effects*, *Denver Journal of International Law & Policy*, Volume 41, Number 3, 2013, 346-394.

⁵ Р. Етински, *Међународно јавно право*, Службени гласник, Београд, 2010, 117.

историјском, географском и политичком смислу. У оквиру старе или конзервативне теорије сецесије која је била доминантна у западној правној теорији до 2008. године, Malcolm N. Shaw такође, прави разлику између колонијалних метропола, колонија и неколонијалних држава: "The UN has based its policy on the proposition that 'the territory of a colony or other non-self-governing territory has under the Charter a status separate and distinct from the territory of the state administering it' and that such status was to exist until the people of that territory had exercised the right to self-determination".⁶ Дакле, Shaw, као и Етински, наглашава да према Повељи УН, колоније и метрополе не чине једну територију, нити имају исти статус као што то имају делови федералне или унитарне државе. Такав различит статус колоније и метрополе егзистира све док колонија не искористи своје право на самоопредељење.

Shaw се у свој дефиницији односа између колоније и метрополе позива на резолуције и декларације УН, односно на *Декларацију ГС УН 1513 о давању независности колонијалним земљама и народима* из 1970 године и *Декларацију ГС УН 2625 о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи међу државама* из 1970 године: "1970 Declaration on Principles of International Law. Note also that resolution 1541 (XV) declared that there is an obligation to transmit information regarding a territory 'which is geographically separate and is distinct ethnically and/or culturally from the country administering it'." Дакле, не може се правити аналогија између колонијалне и неколонијалне сецесије. Прва је дозвољена према међународном јавном праву и Повељи УН јер колоније и метрополе немају исти статус, нису део једне државе у смислу међународног јавног права, географије и историје. Основ за такво разликовање су Повеља УН и декларације ГС УН које тумаче тај највиши правни акт у међународном јавном праву.

Са друге стране, Glen Anderson као типичан представник западног или ремедијално-агностичког тумачења сецесије, за разлику Етинског и Shawa, након проглашења независности такозваног Косова 2008. године, прави вештачку аналогију између колонијалне и неколонијалне сецесије.⁷

У том новом смислу, користи израз unilateral non-colonial (у даљем тексту: "UNC") secession, када означава унилатералну неколонијалну

---

⁶ M. N. Shaw, *Op. cit.*, 56.

⁷ G. Anderson, *Op. cit.*, 346-394..

сецесију.⁸ Затим Anderson дели ”UN” сецесије на две групе. У првој групи су, наводно, само оне државе које су имале ”успешну” сецесију од својих матичних држава. Он наводи следеће случајеве ”успешних” сецесија извршених у року од последњих неколико деценија, односно од 1974. године:

1. Бангладеша од Пакистана;
2. Еритреја од Етиопије;
3. Словенија од СФРЈ;
4. Хрватска од СФРЈ;
5. БиХ од СФРЈ;
6. Македоније од СФРЈ;
7. Јужног Судан од Судана.⁹

Ова подела је, очигледно, направљена на основу само једног (јединог) правног критеријума који их повезује. Зато је типична за ремедијално-агностичку теорију сецесије која меша правне и политичке елементе ради извођења закључака који су у складу са политичком агендом западних држава након сецесије такозваног Косова 2008 године. Једини заједнички елемент на списку успешних сецесија је чланство у УН. Односно, свих 7 сецесионистичких територија са списка су постале пуноправне чланице УН у периоду од 1974. године до 2011. године. Прва сецесионистичка територија која је постала чланица УН је Бангладеш (или некадашњи Источни Пакистан) 1974. године. Последња са списка сецесионистичка територија која је постала чланица најважније међународне организације је била Јужни Судан који је примљен у УН 2011. године. Све остало је различито када се ради о сецесионистичким територијама са Andersonov-ог списка. Односно, осим чланства у УН нема другог заједничког критеријума који их повезује. На пример, бившим југословенским републикама је чланство у УН донело статус државе, а не фактичка контрола територије јер, нпр. централне власти у БиХ нису контролисале ни 50 посто територије када су примљени у УН. Слична ситуација је била и у Хрватској. РСК је контролисала око 17.000 квадратних километара Хрватске. То је већа територија од оне коју контролише такозвано Косово, односно сецесионисти у Приштини (такође је већа територија од целокупне територије данашње Црне Горе). Дакле,

---

⁸ ”Since the conclusion of World War II several new states have been created as a result of unilateral non-colonial (UNC) secession.”

⁹ Јужни Судан је постао последња или 193 чланица УН 2011. године.

само пуноправно чланство у УН значи да је сецесија ”успешна”.¹⁰ То у потпуности обара аргумент ефективности из агностичке теорије сецесије.

Такође, Anderson у уобичајеном маниру западних правника након 2008. године и покушаја сецесије такозваног Косова, прећуткује све чињенице које се не слажу са његовом теоријом сецесије. На пример, он прећуткује да Бангладеш, Еритреја, Македонија и Јужни Судан нису извршили сецесију већ је дошло до деволуције, или одвајања уз сагласност централних власти.¹¹ Дакле, не може се говорити о ремедијалним условима сецесије, већ о деволуцији.

У овом контексту Anderson из политичко-идеолошких разлога, покушава и да уврсти такозвано Косово у списак ”успешних” сецесија. Међутим, то није тачно и никаква правна акробатика и правни трикови то не могу да сакрију. Сецесија Косова није била успешна упркос чињеници да је већина западних држава признаје. Пре свега, такозвано Косово није чланица УН и за њега још увек важи Резолуција 1244 СБ УН која гарантује српски суверенитет. Зато би било правилније да се такозвано Косово нашло

---

¹⁰ Односно, према члану 2. Повеље УН, све чланице ове најзначајније међународне организације су дужне да поштују територијални интегритет и суверенитет нове чланице, без обзира да ли са њом имају дипломатске односе или не и без обзира на фактичко стање на терену. У том смислу, како наводи професор међународног јавног права Родољуб Етински, поједине арапске државе су узалудно тврдиле да Израел није држава иако је чланица УН. Међутим, пошто је међународно јавно право изнад унутрашњих правних поредака Израел већ деценијама поседује право гласа у Генералној скупштини УН. У том контексту, неколико арапских држава га је временом признало као државу. Остале арапске државе, попут Саудијске Арабије, условљавају признање формирањем палестинске државе али не негирају да је Израел чланица УН. Да је могућ пријем у УН без међусобног признања држава показује и уговор између две Немачке из 1972. године и Резолуција СБ УН 335 која је после тога омогућила чланство две Немачке у УН. Више о томе: Д. Мирковић, *Вашингтонски споразум 2020: Косово - Јерусалим, Catena mundi*, Београд, 2021, 147-158; Р. Етински ”Међународно јавно право”, Службени гласник, Београд, 2010, 119-125.

¹¹ Више о томе: Д. Мирковић, Зашто се од Србије тражи да призна Косово или упоредни примери Бангладеша и Турске Републике Северни Кипар, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Свеска 1494/2014, Нови Сад, 991-1000; Д. Мирковић, *Босна против Србије и Међународни суд правде*, Национални интерес, Београд, година XI, vol. 22, број 1/2015, 115-126.

на списку такозваних неуспешних сецесија које Anderson наводи у свом раду.

Следеће чињенице такође показују да је Anderson извршио политичку, а не правну поделу неколонијалних сецесија. Упркос проглашењу независности 2008. такозвано Косово није све до 2013. године, и закључивања Бриселског споразума, имало суверену власт над целом територијом и становништвом, као ни контролу над границама и граничним прелазима, посебно када се радило о северу КиМ.¹² Дакле, није испуњавао три основна елемента које се траже у правној теорији као предуслов за признање нове државе. На пример, још је 1933. године познати руски правник (предавао је на Правном факултету у Београду након емиграције из царске Русије) Евгеније Спекторски писао о три неопходна елемента државе: ”Свака држава састоји из три елемента: територије, становништва и власти. Ако су ови елементи раздвојени, држава не постоји”.¹³ У том смислу, Спекторски наводи да је елемент становништва био најважнији у антици. Он се везује за држављанство (Спекторски наводи пример апостола Павла коме је Каркала дао римско држављанство). У средњем веку, или у време феудализма је највећу важност је имао посед земље. Коначно, у модерном добу је сувереност најважнији елемент државност. У том контексту, или у оквирима дефиниција Спекторског, такозвано Косово све до 2013. године и закључивања Бриселског споразума, није имало ниједан неспорни елемент државности посебно на северу КиМ. Становници севера КиМ су већински имали српско држављанство. Земља или територија је била под контролом српских институција, правосудних органа, полиције и Цивилне заштите. Избори су се одвијали у српском правном систему и у оквиру српске суверене власти.

Shaw такође признаје ове правне чињенице када се ради о сецесији Косова (његова држава је међу првима признала независност такозваног Косова). Он пише да власти у Приштини у тренутку проглашавања независности 17. фебруара 2008. године нису контролисале територију са већинским српским становништвом. У том смислу Shaw сматра да се ”мањак ефективне контроле” може надоместити само чланством у УН, које

---

¹² Више о томе: Д. Мирковић, *Бриселски споразум: хронологија и последице*, *Catena mundi*, Београд, 2019, 62-177.

¹³ Е. Спекторски, *Држава и њен живот*, Српска књижевна задруга, Београд, 1933, 53.

је ”кулминација међународног признања”.¹⁴ Колико је одувек било важно чланство у универзалној међународној организацији показује и пример о коме пише Етински.¹⁵ Видели смо у претходним деловима да тај услов такозвано Косово није испунило ни 13 година након проглашавања независности.

Међутим, Anderson иако правник, прелази преко ових општепознатих чињеница. Он прећуткује чак и да је у ГС УН 13 година након проглашења независности још увек већи број држава које не признају такозвано Косово од оних држава које признају ту сецесионистичку творевину. Зато такозвано Косово није ни близу достизања 2/3 већине у ГС УН која је потребна за статус посматрача у УН. На пример, таква већина је Палестини омогућила статус посматрача.

Дакле, такозвано Косово се никако не може наћи на списку успешних сецесија како тврди Anderson у свом раду о неколонијалним сецесијама. Односно, Косово би требало да се нађе на списку неуспешних сецесија о којима пише Anderson. На том списку ”неуспешних” су сецесионистичке територије које су прогласиле отцепљење од централних власти али нису никада постале чланице УН:

1. Република Српска Крајина од Хрватске;
2. Чеченија од Руске Федерације ;
3. Гагузија од Молдавије;
4. Придњестровље од Молдавије;
5. Абхазија од Грузије;
6. Јужна Осетија од Грузије.

Заједничко за ових шест претходно наведених сецесионистичких територија је само то што нису постале чланице УН. Сви остали критеријуми су различити и не могу бити заједнички за ових шест територија. Придњестровље, Абхазија, Јужна Осетија су фактички независне од централних власти годинама. Односно, испуњавају три општеприхваћена услова из међународног јавног права за формирање државе јер поседују: суверену власт, постојано становништво и

---

¹⁴ M. N. Shaw, *Op. cit.*, 201.

¹⁵ Италија је окупирали и анкетирала Етиопију 1936. године. Многе државе су признале *de iure* или *de facto* италијанску контролу, али Етиопија је остала формално члан Друштва народа. После избијања Другог светског рата, после ослобођења Етиопије 1941, сматрале су ову независном државом и савезником. Р. Етински, *Op. cit.*, 117.

територију.¹⁶ Такође, Anderson прећуткује да Абахизију и Јужну Осетију признаје неколико чланица УН, међу њима и стална чланица СБ УН, Руска Федерација. Anderson прећуткује и да је Гагузија и даље аутономна област у оквиру Молдавије. Са друге стране, Чеченија и РСК више не постоје иако је РСК је де факто била призната Венсовим планом. Коначно, велико је питање да ли је РСК сецесионистичка творевина или је то Хрватска које се отцепила од централних власти у Београду. Anderson и не покушава да пружи одговор на ова компликована питања јер се она не уклапају у његову политички мотивисану теорију сецесије.

Уместо да покуша да одговори на ова компликована питања када се ради о унилатералним неколонијалним сецесијама, Anderson у својој правној акробатици развија политичку теорију односа сецесије и међународног јавног права. Она је ипак, на нивоу софистерије која треба само да сакрије кршење Повеље УН од стране западних држава. Нажалост, и то је након 2008. године и проглашења независности такозваног Косова постао општеприхваћени манир западних правника када се ради о односу сецесије и међународног јавног права, или манир ремедијално-агностичке теорије.

4. ЗАКЉУЧАК

Све до проглашења независности такозваног Косова 2008 године, у међународно-правној теорији су преовлађивали ”конзервативни” ставови о сецесији. Већина правника је сматрала да је она дозвољена само када се ради о деколонизацији или о процесу добијања независности афричких, азијских и других колонија, а које је свој врхунац имао у периоду након завршетка Другог светског рата и трајао је све до касних седамдесетих и почетка осамдесетих година прошлог века. Овакви ”конзервативни” ставови о питању сецесије или права на спољашње самоопредељење само у оквиру деколонизације су били доминатни у међународном јавном праву све до покушаја унилателарне сецесије такозваног Косова у фебруару 2008. године. Овај догађај је означио прекретницу у западној правној теорији. Западни правници након 2008. године мењају своје ставове о сецесији и постају, у суштини, гласоговорници својих влада или раде оно што је Ханс Келзен најоштрије осуђивао. Постављају политику изнад права. Сецесија се више не везује за колонијални контекст као што је било до 2008. године.

---

¹⁶ С, Аврамов, М. Крећа, *Међународно јавно право*, Правни факултет, Београд, 2008, 79, 169.

У други план се стављају Повеља УН, значај СБ УН и резолуције УН, као и начела територијалног интегритета и сувернитета. Развија се нова теорија, такозвана ремедијално-агонистичка сецесија која треба да оправда политичке циљеве пре свега западних држава када се ради о незаконитој, са аспекта међународног јавног права, сецесији такозваног Косова. У том контексту "конзервативна" теорија сецесије која се везивала за антиколонијални контекст се замењује ремедијално-агонистичком теоријом сецесије. Представник конзервативне теорије сецесије је Malcom N. Shaw, а ремедијално-агонистичке теорије Glen Anderson. Anderson је покушао нетачно да прикаже сецесију такозваног Косова као успешно завршен процес, који је, наводно, био у складу са међународним јавним правом. Ипак, такозвано Косово се никако не може наћи на списку успешних сецесија како тврди Anderson у свом раду о неколонијалним сецесијама. Косово би требало да се нађе на списку неуспешних сецесија. На том списку су сецесионистичке територије које су прогласиле отцепљење од централних власти, али нису никада постале чланице УН. Такозвано Косово је пример за неуспешну сецесију и зато се годинама инсистира на укидању Резолуције 1244 СБ УН од стране западних држава. Ремедијално-агонистичком теоријом покушава сакрити та правна чињеница.

ЛИТЕРАТУРА

Аврамов С, Крећа М. ”Међународно јавно право”, Правни факултет, Београд, 2008.

Anderson, G. ”Unilateral Non-Colonial Secession in International Law and Declaratory General Assembly Resolutions: Textual Content and Legal Effects”, *Denver Journal of International Law & Policy*, Volume 41, Number 3, 2013.

Етински Р. ”Међународно јавно право”, Службени гласник, Београд, 2010.

Игњатијеф М. ”Људска права као политика и идолопоклонство”, Службени гласник, Београд, 2006.

Крећа М. ”Међународно јавно право”, Правни факултет, Београд, 2012.

Мировић Д. ”Бриселски споразум: хронологија и последице” *Catena mundi*, Београд, 2019

Мировић Д. ”Вашингтонски споразум 2020: Косово - Јерусалим”, *Catena mundi*, Београд, 2021.

Мировић Д. ”Зашто се од Србије тражи да призна Косово или упоредни примери Бангладеша и Турске Републике Северни Кипар“, Зборник Матице српске за друштвене науке, Свеска 1494/2014, Нови Сад.

Мировић Д. „Босна против Србије и Међународни суд правде“, Национални интерес, Београд, година XI, vol 22, број 1/2015.

Ракић Б. ”Србија пред светским судом”, Правни факултет Београд, Београд, 2009.

Спекторски Е. ”Држава и њен живот” Српска књижевна задруга, Београд, 1933.

Shaw M. N. ”*International Law*”, Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2008.

Dejan MIROVIĆ, Ph.D

Associate Professor

Faculty of Law, University of Priština in Kosovska Mitrovica

THE CONSERVATIVE AND THE NEW REMEDIAL THEORY OF
SECESSION IN PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND SO-CALLED
KOSOVO ATTEMPT TO SECESSION

Summary

Up until the declaration of independence of so-called Kosovo in 2008, international legal theory was dominated by “conservative” attitudes toward secession and its permissibility within public international law. Most jurists believed that secession was permitted only in cases of decolonization or in the process of African, Asian, and other colonies gaining independence which reached its pinnacle after the end of World War II and lasted until the late 1970s and the early 1980s. Such “conservative” attitudes permitting secession or the right to external self-determination only within the process of decolonization were prevalent in public international law up until so-called Kosovo’s attempt at unilateral secession. This event marked a turning point in Western legal theory. Western jurists, as if on command, change their attitudes to secession. It is no longer linked to a colonial context. The Charter of the United Nations, the significance of the UN Security Council, and a UN resolution are ignored. A new theory is developed, the so-called remedial secession theory, which is meant to justify the political goals of Western countries when it comes to the, from the viewpoint of international law, illegal secession of so-called Kosovo. In this context, the “conservative” theory of secession which was linked to the anti-colonial context is replaced with the remedial theory of secession. Malcolm N. Shaw is a representative of the conservative theory of secession, whereas Glen Anderson is a representative of the remedial theory. Their attitudes are analyzed in this paper. Anderson attempted to wrongly present the secession of so-called Kosovo as a successfully completed process which was in accordance with public international law, although this secessionist entity is not a member of the United Nations.

Keywords: secession, public international law, Shaw, Anderson, UN, Kosovo and Metohija.